



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Henrici Canisi[i] Noviomagi, Belgæ, Jn Academia
Ingolstadiensi SS. Canonum Profess. Ordinarii & Primarii,
Opera Quæ De Ivre Canonico Reliqvit**

Canisius, Heinrich

Coloniae Agrippinae, 1662

XV. De hereticis, schismaticis & apostatis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62169](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62169)

in iis tantum locis, in quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi, pro singulis literis dimissoris aut testimonialibus decimam tantum unius aurei partem accipere possint; dummodò eis nullam s. l. arum sive constitutum pro officio exercendo, nec Episcopo ex Notarii commodis aliquod emolumentum ex eisdem Ordinum collationibus directè vel indirectè provenire possit; tunc enim gratis operam suam eos præstare omninò teneri decernit: contrarias taxas ac statuta & consuetudines, etiam immemorales, quorumcumque locorum, quæ potius abusus & corruptelæ, simoniacæ pravitati faventes, nuncupari possunt, penitus cassando & interdicens: & qui secus fecerint, tam dantes quàm accipientes, ultra divinam ultionem, pœnas à jure inflictas ipso facto incurrant. *Concil. Trident. sess. 21, cap. 1, de reformat.*

Notatio in Tit. 14.

^a Intellige, si principaliter pretium sive ejus estimatio intercesserit. Nam constat in matrimonio, quod spirituale est, rectè inter venire dotem: eodem id fiat pro oneribus matrimonii sustinendis. l. Pro oneribus 20, Cod. De jure dot. Item Clerici: um propter distributiones quotidianas ire posse ad templum; dummodò id principaliter fiat propter Deum etiamsi alias non esset iturus. Latè Navar. in Manuali cap. 23, num. 101. Item intellige taxam nostrum quoad forum exterius; propter prohibi-

tionem SS. Canonum, qui omnem pactionem, dationem, promissionem pro re spirituali aut ei annexa, interdicens, ac proinde si contra fiat, præsumunt id fieri in fraudem. Neque enim is, qui contra jura facit, censetur bonam fidem habere, cap. Qui contra De reg. jur. io 6. & l. 7, C. De agric. & censuris lib. 11, At secus est quoad forum interius, id est, conscientia; in quo cum stetur soli veritati, cap. Tu nos 26, Ext. De sponsal. cessat SS. Canonum præsumptio, ubi scilicet quod datur vel promittitur, non pro re spirituali aut ei annexa fiat, sed alio prospectu sive intentione. Quia, ut inquit Augustinus, Deus cor interrogat, non manum, can. Si quid xiv, quæst. 5, Et Alexander Papa, Nec tantum, inquit, attendenda sunt, quæ sunt, quantum quo animo fiunt, can. 1, circa h. o. x, quæst. 6, Et vulgata juris sententia est, voluntatem & propositum distinguere peccata, cap. Cum voluntate 54, Ext. De sent. excomm. l. Qui in iuria 55, D. De furt. Facit pro hac explanatione text. in cap. Tu 34, Ext. hoc tit. Vide Navar. d. c. 23, n. 302.

^b Ratio hujus est, quod cogitationis pœnam nemo patitur, can. Cogitationis de pœnit. dist. 1, scilicet quoad forum exterius. Confirmat D. Thom. in 2, 2, qu. 100, art. 6, ad 6, arg. ubi his verbis inquit, quod quoad pœnam Ecclesiasticam exteriorem, non punitur ut Simoniacus, ut abrenuntiare teneatur, sed debet de mala intentione pœnitere. Adde omninò quæ tradit Navar. ad c. s. u. h. t.

DE HÆRETICIS, SCHISMATICIS ET APOSTATIS.

TITULUS XV.

§. 1. Hæretici qui, & unde dicuntur.

Hæretici denominationem suam trahunt ab hæresi, hoc est, ab electione, quod sibi eligant doctrinam singularem & alienam à sensu Catholicæ Ecclesiæ, can. Hæresis xxiv, q. 3, & l. 2, Cod. De hæret. eamque pertinaciter defendunt, can. Qui in Ecclesiâ ead. qu. 3, Nam, ut difertè inquit Augustinus, qui sententiam suam, quamvis falsam atque perversam, nullâ pertinaci animositate defendunt, præsertim, quam non audaciâ suæ præsumptionis pepererunt, sed à seductis atque in errorem lapsis parentibus acceperunt, quærent autem cautâ sollicitudine veritatem, corrigi parati cum invenerint; nequaquam sunt inter hæreticos deputandi, text. in can. Dixit ead. quæst. 3.

§. 2. Schismatici qui sunt.

Schismatici verò a schismate, id est, à scissura dicuntur, can. Schisma xxiv, quæst. 1, quod ab unitate Ecclesiæ Catholicæ, quæ est in Romano Pontifice tamquam in capite, can. 3, dist. 21, can. Quoniam vetusto xxiv, quæst. 1, & l. inter claras 8, noscedentes Cod. De summa Trinit. Conc. Chalced. in epist. ad Leonem & Act. 1, se præscindant. Quod quidem in principio, aliqua ex parte, ait Hieronymus, intelligi potest. Cæterum nullum scisma non ali-quam sibi confingit hæresim, ut rectè ab Ecclesiâ recessisse videatur, can. Inter hæresim xxiv, quæst. 3.

§. 3. De

§. 3. De poenis hæreticorum & schismatorum.

In hæreticos poena à jure statuta est excommunicatio & bonorum confiscatio, *cap. Ad abolendam 9, cum cap. seq. cap. excommunicatus 11, & 15, Ext. de hæret. cap. Cum secundum eod. tit. in 6, addo Auth. Gazaros C. eod. tit. & Bullam caena Domini in princ.* Ita tamen, ut confiscationis executio non ante fiat, quam per sententiam iudicis Ecclesiastici de hæresi condemnati sint, *d. cap. Cum secundum.* Item ex constitutione Friderici Imp. hæretici perpetuam notantur infamia, diffidantur atque banniantur, *d. Auth. Gazaros, a In Clericos* (quorum tamen bona fisco seculari non inferuntur, sed Ecclesie, à qua stipendium receperunt, applicantur, *d. cap. Excommunicatus 13, & 14*) hoc amplius est, quod beneficiis & Ordinibus Ecclesiasticis exautorati, relinquuntur iudici seculari debitam animadversione puniendi, *d. cap. Ad abolendam & d. §. 1.* In schismaticos itidem excommunicatio statuta est, *Bulla caena Domini in pr. que extat, apud Navar in Manuali cap. 27, can. De Liguribus XXI 11, qu. 5, & ordinationes, beneficiorum collationes, & rerum Ecclesiasticarum alienationes ab iis factæ, irritæ sunt, cap. 1, & cap. 2, Ext. De schismat. b*

§. 4. De Apostatis.

Apostatæ sunt, qui deserunt susceptam à se Christianam fidem, vel monasticam Religionem, vel sacrum Ordinem, *tit. Decretal. & Cod. de apost. varieque coercentur.* Nam primi illi publicatione bonorum multantur, non extantibus propinquis, *l. 1, §. 4, ubi & latius C. d. 1, neque testandi vel testimonii dicendi, vel succedendi jus habent, l. 3, C. eod. can. Non potest 11, q. 7.* Et qui alteri huius apostasiæ amplectendæ auctor est, in poenam capitis incidit, *l. 5, C. eod.* Secundi verò ab accusando & à testimonio ferendo rejiciuntur, ipsoque jure infames sunt, *can. Alieni 11, qu. 7, can. Beatus, can. Si quis 111, q. 4.* Item carceribus mancipantur, donec desertum Religionis habitum resumpserint, *c. pen. Ext. de apost. Tertii, in criminibus comprehensi amittunt privilegium*

Clericis indultum, *c. 1, Ext. eod. juncto cap. 15, & 4 5, Ext. De sent. excom. g. tum aliter castigantur, can. 11, 12, & 13, XI, qu. 3.* Est & quartum genus apostatarum, eorum scilicet, qui Superioris præceptum transgrediuntur, *cap. Si quis & cap. illud Ext. De major. & obed. vide Glas & Panorm. add. cap. 1, De apost. & D. Thom. 2, 2, qu. 12.*

Notatio in Tit. 15.

a Banniantur illi, qui proscribuntur, id est, à Repub. ejiciuntur, assimilanturque excommunicatis. *Bald. ad l. 1, v. 10, cum seqq. C. De hæred. ioh. 11. Diffidantur, quibus denegatur, vel subtrahitur fides, quibusq; indultum est bellum, & quos eo in acie quomodocumque per irsidias aut aperto Marte exprimere licet, non minus, quam hostes, adversus quos id ipsum permittitur, can. Dominus XXI 11, qu. 2. Ita exponit diffidatos Pet. Greg. Tholosan. in Juris Can. partit. lib. 4, tit. 13, in Glos. c. Putat autem Panorm. ad c. 9, nu. 12, Ext. hoc tit. secutus Hostiensem, & Ioan. Andr. hæreticos igne puniendos esse, id est, cremandos, ex illo loco Ioan. 15, cap. Si quis in me non manserit &c, quod & comprobatur consuetudo, teste ibid. Panorm. Huius consuetudinis meminit & Jul. Clar. in §. Hæresis vers. sed quæro.*

b Intellige, Ordinationes à Schismaticis factas esse irritas, quoad executionem Ordinum: nam ipsi Ordines per se subsistunt, *c. 2, Ext. De schismat. Vide latius D. Thomam in 2, 2, qu. 39, art. 3.*

g Hoc accipiendum est de privilegio can. Si quis suadente, quod Clericus in criminibus comprehensus amittit, ita quod eum comprehendentes non incidant in ejusdem canonis excommunicationem: adhibitâ tamen moderatione *cap. Si iudex laicus 12, De sent. excom. lib. 6. Non autem amittit privilegium fori, Panorm. ad d. c. 1, n. 6, Quam sententiam post alios à se relatos sequitur Did. Covarr. Pract. quæst. cap. 32, nu. 2, vers. tertio his erit: licet cum quadam limitatione, ut ipse putat, sed absque auctoritate juris. De extravag. Leonis X, vide infra à tit. 2, 2, in notat. c*